

Behandelingsvoorstel voor de commissie WEM

Onderwerp: PCMW jaarverslag

Cie-datum : 15 september 2003

Cie-nummer: 2003WEM52

Procedure: in GS (na Cie. Vergadering) op: 19 augustus 2003 inspraak:
eerdere behandeling in cie: op:

in PS: nee op:

Behandelend ambtenaar: Florrie de Pater
Portefeuillehouder: De heer J. Binnekamp

toestel: 3214

Inleiding

Op 19 augustus 2003 heeft GS besloten het jaarverslag van de PCMW (Provinciale Commissie Milieu en Water) ter informatie aan de Commissie WEM toe te zenden. Bij deze bied ik u het jaarverslag aan van de PCMW over het jaar 2002.

Volgens de Provinciale Milieuverordening dient de PCMW jaarlijks een verslag te maken van haar activiteiten over het afgelopen kalenderjaar. Dit jaar is het verslag anders dan in voorgaande jaren. In de eerste plaats is bij elk advies aangegeven wat er met het advies is gebeurd. Daar is voor gekozen om het effect dat de PCMW heeft beter in beeld te brengen. In de tweede plaats is er in het verslag een essay opgenomen van de secretaris van de PCMW. Het essay behelst een beschouwing over de mogelijkheden en voor- en nadelen van kleinschalige waterberging op grote schaal ter voorkoming van wateroverlast.

Wordt geagendeerd:
ter kennisneming

Bijlagen

Provinciale Commissie voor Milieubeheer en Waterhuishouding jaarverslag 2002

Provinciale Commissie voor Milieubeheer en Waterhuishouding

Jaarverslag 2002

mei 2003

Secretariaat

Provinciale Commissie voor Milieubeheer en Waterhuishouding

p/a Provinciehuis Utrecht
Postbus 80300, kamer D03.46
3508 TH Utrecht

Telefoon: 030-258 2499

Fax: 030-258 2243

Mail : Wouter.Knop@Provincie-Utrecht.nl

Inhoudsopgave

	<u>pagina</u>
0. Woord vooraf	4
1. Inleiding	5
1.1 Doelstellingen en taken	
1.2 Werkwijze van de PCMW	
1.3 Doelgroepen van het jaarverslag	
2. Feiten & Cijfers	6
2.1 Samenstelling Commissie	
2.2 Mutaties	
2.3 Plaatsvervangers	
2.4 Secretariaat	
2.5 Vergaderfrequentie	
2.6 Vergoeding	
3. Evaluatie Adviezen	8
3.1 Vooraf	
3.2 Behandeling adviezen in dit jaarverslag	
3.3 Provinciaal Milieubeleidsplan	
3.4 Regelgeving Waterhuishouding	
3.5 Waterhuishoudingsplan	
3.6 Interim Beleid Koude-Warmte opslag	
3.7 Provinciaal uitvoeringsprogramma landelijk gebied	
3.8 Actief Bodembeheer Rijntakken	
3.9 Stroomgebiedsvisies	
3.10 Strategisch Mobiliteitsplan	
3.11 PMV-Utrecht Grondwaterbescherming	
4. Essay: 'Kleinschalige waterberging op grote schaal': een pleidooi voor een stille blauwe revolutie	15

Bijlagen

- A. Presentie leden/plaatsvervangers
- B. Adviezen

Woord Vooraf

De PCMW: de kwaliteit moet het doen...

In het jaar 2002 heeft de PCMW getracht vorm te geven aan een nieuwe werkwijze. Deze vernieuwing bestond met name uit:

1. *Tijdige* advisering, met name aan het begin van beleidsprocessen, en in sommige gevallen advisering in meerdere rondes;
2. Advisering op basis van *expertise* in plaats van belangenbehartiging.

De commissie ziet zich daarmee niet als een inspraakorgaan, dat - gesteund door formele regels - invloed tracht uit te oefenen, maar als een adviesorgaan, dat tracht vanuit verschillende expertises en invalshoeken kwalitatief hoogwaardige adviezen te leveren ten dienste van het beleid van de provincie.

Voor de komende jaren zal de commissie trachten haar nieuwe werkwijze verder te versterken, onder meer door minder 'volgend' te zijn, en zelf meer het initiatief te nemen bij het agenderen van vraagstukken rond milieu en water.

In vergelijking met voorgaande jaren mag de opkomst in 2002 bevredigend genoemd worden. Tevens kwam de commissie in relatief constante samenstelling bijeen, hetgeen vooral de discussies in meerdere rondes ten goede kwam.

De discussies binnen de PCMW werden gekenmerkt door open en collegiale gedachtewisselingen en het is mij daarom een genoegen voorzitter te mogen zijn.

Peter de Ruiter, voorzitter PCMW

Inleiding

1.1. Doelstelling en taken van de PCMW

De Provinciale Commissie voor Milieubeheer en Waterhuishouding (PCMW) is een onafhankelijke adviescommissie van het provinciaal bestuur. Zij vindt haar basis in de Wet Milieubeheer. De Provinciale Milieuverordening (PMV) geeft in hoofdstuk twee nadere bepalingen omtrent de samenstelling en de werkwijze.

De commissie heeft als taak het provinciaal bestuur gevraagd en ongevraagd te adviseren over beleid, plannen en maatregelen die van betekenis zijn voor het provinciale milieubeheer en het provinciale beleid aangaande de waterhuishouding, alsmede aangelegenheden die de openbare drink- en industriewatervoorziening betreffen.

In artikel 2.1. van de PMV wordt aangegeven welke plannen en maatregelen in ieder geval aan de commissie moeten worden voorgelegd.

In het vijfde lid van artikel 2.1. staat aangegeven dat de PCMW jaarlijks aan het provinciaal bestuur een verslag van haar werkzaamheden dient uit te brengen.

1.2. Werkwijze van de PCMW

In 2002 heeft de PCMW aangegeven op een andere wijze haar werkzaamheden te willen verrichten. Zij wenst minder volgend te zijn in de discussies over water – en milieuvraagstukken en vaker zaken te agenderen die zij zelf van belang acht voor het provinciale water – en milieubeleid.

Tijdens een informeel overleg op 10 september j.l. heeft de PCMW over haar nieuwe rol gesproken. De doelstellingen voor wat betreft de nieuwe rol van de PCMW zijn te vatten in de volgende uitgangspunten:

- De PCMW zal in eerdere en meerdere stadia van de beleidscyclus interveniëren
- De PCMW zal haar inziens relevante onderwerpen agenderen omdat zij meer sturend wenst op te treden
- De PCMW zal zich daarbij toeleggen op multidisciplinaire vraagstukken

De PCMW wil derhalve, meer dan voorheen, een klankbord zijn voor bestuur en politiek en niet alleen een formele schakel in het besluitvormingsproces. Vanzelfsprekend heeft deze nieuwe positionering tegenover de provincie ook gevolgen voor de aard van de adviezen.

1.3. Doelgroep van het jaarverslag

Het jaarverslag is primair bedoeld voor het Provinciaal bestuur: Gedeputeerde – en Provinciale Staten. Daarnaast is het jaarverslag bedoeld voor de leden van de PCMW.

Het jaarverslag kan bovendien een waardevolle bron van informatie zijn voor hen die bij de Provincie Utrecht werken op het terrein van waterhuishouding en milieubeheer, zowel in beleidsmatige – als in staffuncties.

In den brede is het jaarverslag bedoeld voor al diegenen die vanuit beroep of interesse te maken hebben met water – en milieuvraagstukken in de provincie Utrecht

2. Feiten en Cijfers

2.1. Samenstelling van de commissie

De samenstelling van de commissie is geregeld in de PMV van 1995. Ingevolge artikel 2.2. van de PMV is de commissie samengesteld uit diverse geledingen van de maatschappij en heeft in totaal 16 leden. Op 1 januari 2002 verstreek de benoemingstermijn van de leden. In het najaar van 2001 werden de diverse instanties gevraagd om een nieuwe voordracht te doen voor een nieuwe benoemingstermijn die verstrijkt op 1 januari 2006. Deze benoeming werd officieel door Gedeputeerde Staten bekrachtigd op 28 mei 2002.

Op 28 mei 2002 werden de volgende personen in de PCMW met terugwerkende kracht per 1 januari 2002 benoemd:

- dhr. prof. dr. P.C. de Ruiter, onafhankelijke voorzitter
- dhr. S.A.A. Backx, inspecteur milieuhygiëne Noord-west, ambtshalve lid
- dhr. drs. R.D. Stam, op voordracht van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
- dhr. ing. A. van de Nadort, op voordracht van de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat directie Utrecht
- dhr. ir. P.B.M. Stortelder, op voordracht van de hoofdingenieur directeur van het RIZA
- dhr. C.H.J. Lamers, op voordracht van de afdeling Utrecht van de VNG
- dhr. ing. R. de Korte, op voordracht van de samenwerkende Kamers van Koophandel in de Provincie Utrecht
- dhr. K. van de Langemheen, op voordracht van de waterschappen gelegen in de provincie Utrecht
- dhr. drs. F.A. Jutte, op voordracht van de waterleidingbedrijven in de Provincie Utrecht
- dhr. ing. J. Spiegelaar, op voordracht van de Gewestelijke Land – en Tuinbouworganisatie (GLTO)
- dhr. drs. N. Papineau Salm, op voordracht van de Natuur en Milieufederatie Utrecht (tevens vice-voorzitter)
- jhr. ir. A.J.H. de Beaufort, op voordracht van het Utrechts Particulier Grondbezit/ Het Utrechts Landschap
- dhr. dr. W. Bovenberg, op voordracht van het ministerie van Defensie (DGWT, directie West-Nederland)
- dhr. H. Slotema, op voordracht van het ministerie van Economische Zaken, Regio Noordwest
- dhr. J. Oosterhof, op voordracht van Openbaar Lichaam Afvalverwijdering Utrecht

2.2. Mutaties

In 2002 heeft zich na 28 mei één mutatie voorgedaan. Op 4 november 2002 is dhr. ir. D.J. Matthijsse benoemd in de PCMW als opvolger van dhr. ing. J. Spiegelaar.

2.3. Plaatsvervangers

Bij het verzoek om een nieuwe voordracht te doen voor leden van de PCMW wegens de nieuwe benoemingsronde per 1 januari 2002 heeft de provincie aangegeven in principe geen plaatsvervangende leden meer te willen benoemen. Dit in verband met het belang dat wordt gehecht aan de continuïteit in de samenstelling van de commissie zodat de commissie als geheel gaat functioneren waarbij de verschillende invalshoeken leiden tot een integrale en afgewogen advisering.

Drie instanties hebben toch een plaatsvervanger voorgedragen:

- dhr. ir. D. Vergunst de waterschappen gelegen in de provincie Utrecht
- dhr. J. Danhof de hoofdingenieur-directeur van de Rijkswaterstaat directie Utrecht
- dhr. ing. H. Lugtmeijer Utrechts Particulier Grondbezit/ Het Utrechts Landschap

Bij afwezigheid van de namens deze instanties voorgedragen en benoemde leden kunnen de bovenstaande personen op grond van artikel 2.2., derde lid van de PMV volwaardig deelnemen aan de vergaderingen van de PCMW.

2.4. *Secretariaat*

Wegens artikel 2.4. eerste lid voorziet Gedeputeerde Staten in een secretariaat van de PCMW.

- De secretaris op 1 januari 2002 was dhr. dr. P.M.H. van Dijk. Per 1 augustus is dit mevrouw ir. F. de Pater;
- De adjunct-secretaris op 1 januari 2002 was mevr. C.A. Lisser. Per 9 september is dit dhr. drs. W. Knop.

Het secretariaat is gevestigd in het Provinciehuis 'Rijnsweerd' aan de Pythagoraslaan 101.

2.5. *Vergaderfrequentie*

De PCMW komt in principe elke maand bijeen en wel een week voordat de Commissie van Advies voor Water en Milieu vergadert. In 2002 kwam de PCMW acht maal bijeen, en wel op de volgende data: 21 februari, 5 maart, 9 april, 21 mei, 18 juni, 8 oktober, 29 oktober en 3 december.

De bijeenkomst van 29 januari kwam te vervallen wegens een gebrek aan agendapunten. Ter gelegenheid van de nieuwe benoemingsperiode van de PCMW per 1 januari 2002 had de bijeenkomst van 21 februari een feestelijk karakter. Met een lunch en een welkomstwoord door de gedeputeerde de heer drs. P.J.M. Rombouts werd in het etablissement 't Oude Tolhuys de nieuwe PCMW welkom geheten. Deze bijeenkomst kwam in de plaats van de geplande bijeenkomst van 29 januari.

De vergadering van 10 september kwam te vervallen wegens het ontbreken van het quorum. In tegenwoordigheid van de gedeputeerden mevrouw Kamp en de heer Rombouts besprak een aantal leden hoe de PCMW in de toekomst beter zou kunnen functioneren.

In de bijeenkomst van 21 mei j.l. bleek het quorum net niet gehaald te zijn. De vergadering heeft toch doorgang gevonden en de adviezen uit deze vergadering zijn aan de PCMW op 18 juni 2002 ter goedkeuring voorgelegd. De adviezen zijn vastgesteld.

In de bijeenkomst van 3 december j.l. bleek het quorum net niet gehaald te zijn. De vergadering heeft toch doorgang gevonden en de adviezen uit deze vergadering zijn aan de PCMW op 15 januari 2003 ter goedkeuring voorgelegd. De adviezen zijn vastgesteld.

Wegens het feit dat de vergaderingen in 2002 altijd op dinsdagmiddag gehouden werden bleek de vertegenwoordiger van de VNG tot zijn spijt altijd verhinderd te zijn wegens vergaderingen van het college van B&W waar de heer Lamers voorzitter van is. Mede met het oog op dit gegeven is besloten de PCMW-vergaderingen vanaf 2003 om en om op dinsdagmiddag en woensdagochtend te houden.

2.6. *Vergoeding*

De leden hebben recht op een vergoeding indien zij, of hun plaatsvervanger, een vergadering bezoeken. Zij dienen de presentielijst te tekenen. Conform de verordening rechtspositie staten – en commissieleden, laatstelijk gewijzigd op 29 oktober 2002 is vergoeding voor de leden van de PCMW op € 205 gesteld, terwijl de voorzitter recht heeft op een vergoeding van € 295.

3. Evaluatie van de Adviezen

3.1. Vooraf

De PCMW heeft als voornaamste taak het adviseren van het provinciaal bestuur. Dit betekent in de praktijk dat adviezen naar de Commissie voor Water en Milieu uit de Provinciale Staten en de Gedeputeerden Water en Milieu en/of Gedeputeerden Staten gezonden worden. De PCMW streeft er naar in eerdere fases van de beleidscyclus over m.n. strategische plannen te adviseren. De adviezen zijn dan soms (ook) gericht aan de projectleiding.

Na iedere PCMW-vergadering stelt de secretaris de adviezen op n.a.v. de opmerkingen van de leden in de betreffende vergadering.

De adviezen worden sinds het najaar niet langer ter tafel aan de Commissie van Advies voor Water en Milieu uitgereikt maar zo spoedig mogelijk na de vergadering door het secretariaat aan de leden van de Commissie van Advies toegezonden.

In 2002 heeft de PCMW dertien adviezen uitgebracht. Het betrof adviezen over in totaal tien onderwerpen. Tot vier maal toe adviseerde de PCMW over het onderwerp Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP). Over de overige negen onderwerpen heeft de PCMW één maal advies uitgebracht.

Op de vergadering van 21 februari na volgde uit iedere bijeenkomst een advies.

3.2 Behandeling adviezen in dit jaarverslag

De uitgebrachte adviezen zullen in dit jaarverslag per onderwerp behandeld worden. Daarbij zullen de volgende zaken aan de orde komen:

- a) de datum of data waarop over een bepaald onderwerp advies uitgebracht werd
- b) de documenten waarop het advies of de adviezen betrekking had
- c) de status van die documenten
- d) de persoon of instantie aan wie geadviseerd is
- e) een evaluatie van hetgeen met het advies gebeurd is.

Een evaluatie (e) behelst de volgende deelvragen:

- 1) Is er door de leden van commissie water en milieu op enige wijze –inhoudelijk of procedureel – gerefereerd aan het advies?
- 2) Is er door de gedeputeerde water en/of milieu op enige wijze gerefereerd aan het advies?
Zo ja hoe?
- 3) Hebben de leden van de commissie en/of de gedeputeerden opmerkingen gemaakt of vragen gesteld die er op duiden dat hun opvattingen in de lijn liggen met het PCMW-advies zonder dat er aan het PCMW-advies is gerefereerd? Zo ja, hoe?
- 4) Is er door de commissie contrair aan het PCMW-advies geadviseerd?

3.3. Provinciaal Milieubeleidsplan

Over het PMP heeft de PCMW op 5 maart, 9 april, 29 oktober en 3 december advies uitgebracht.

Het advies van 5 maart

Op 5 maart besprak de commissie het projectplan totstandkoming nieuw PMP. Dit concept dateerde van december 2001. In haar vergadering van 5 maart formuleerde de PCMW een advies dat op 7 maart werd gezonden aan de Commissie voor Water en Milieu, die het advies betrok bij de behandeling van punt negen van haar vergadering van 11 maart.

Advies: de PCMW vond dat de rol van de verschillende partijen in het Plan van Aanpak nog niet goed zichtbaar was terwijl het ook nog niet helder was hoe lopend beleid in het nieuwe beleid zou worden gevoegd. Tevens vond de PCMW dat de definitieve keuze van de doelgroepen beter in een later stadium gemaakt kon worden. Tot slot stelde de PCMW vraagtekens bij het realiteitsgehalte van de diverse normen.

In de commissievergadering voor water en milieu van 11 maart vroegen enkele fracties zich met de PCMW af of er voldoende bij het oude milieubeleidsplan wordt aangesloten.

In zijn tweede termijn gaat de gedeputeerde milieu expliciet in op het PCMW-advies maar beantwoordt de vraag vanuit de commissie niet. Wel geeft de gedeputeerde aan dat de rol van de provincie per onderwerp verschilt daar waar de PCMW in haar advies had uitgesproken dat de rol van de provincie onvoldoende duidelijk is. Volgens de gedeputeerde wisselt deze rol van dirigerend tot enthousiasmerend.

Aan de opmerkingen van de PCMW over de keuze van de te onderscheiden doelgroepen wordt noch door de commissie noch door GS gerefereerd.

De PCMW pleitte tevens, in dit stadium van de planvorming, voor minder nauwkeurige maar realistische normeringen. Een lid van de commissie maakte een opmerking over de NO₂-emmissies die zijns inziens weer zouden stijgen. De gedeputeerde antwoordde dit na te zullen gaan.

Het advies van 9 april

Op 9 april besprak de commissie het tweede concept van de discussienota voor het PMP. Dit concept dateerde van maart 2002. In haar vergadering van 9 april formuleerde de PCMW een advies dat op 11 april werd gezonden aan de directeur van de dienst Water en Milieu.

Advies: De commissie vond het jammer dat in de discussienota alleen die thema's waren opgenomen waar geen duidelijke beleidsuitspraken waren gedaan, waardoor het lastig bleek te beoordelen of alle relevante thema's wel een passende plaats hadden gekregen. Ten tweede vond de commissie het spijtig dat in de nota geen plaats bleek voor een meer algemeen stuk over trends in het milieubeleid en tot slot zou er meer aandacht moeten zijn voor uitvoeringsplannen en handhaving. Tevens had de PCMW kritiek op een drietal specifieke onderwerpen in de discussienota, te weten: voorraadbeheer, de integratie tussen milieubeleid en ruimtelijke ordening en het waterbeleid.

Op 27 mei sprak de Commissie voor Water en Milieu opnieuw over de discussienota ter voorbereiding van het Provinciaal Milieubeleidsplan. Opvallend is dat de commissie het PCMW-advies over deze nota nergens expliciet noemt. Ook wordt het niet als ingekomen stuk aangemerkt. Dat doet vermoeden dat het advies van de PCMW aan de behandelend ambtenaar is gezonden, waarna de wijzigingen mogelijkterwijs zijn verwerkt in een nieuwe versie van de discussienota.

Een reflectie op de positie van de Commissie op deze nieuwe versie van de discussienota is derhalve niet zo zinvol. Overigens ging de commissie met de notitie akkoord.

Het advies van 29 oktober

Op 29 oktober besprak de PCMW de notitie basis en ambitiekwaliteiten. Dit onderwerp maakt deel uit van het PMP. Deze notitie dateerde van oktober 2002. In haar vergadering van 29 oktober j.l. formuleerde de PCMW een advies over deze notitie. Dit advies werd gezonden aan de Commissie voor Water en Milieu. De notitie stond geagendeerd in de vergadering van de statencommissie van 9 december 2002, maar werd verschoven naar de vergadering van 20 januari 2003. In deze vergadering zijn advies en notitie niet meer aan de orde geweest.

Het advies is tevens aan de gedeputeerden water en milieu en het projectteam gezonden.

Advies: De PCMW bleek de nieuwe wijze van omgaan met normen interessant te vinden, maar de notitie verdiende volgens de commissie nog een extra kwaliteitsslag. Tevens vond de commissie dat de benadering vooral van toepassing bleek op situaties waarin het zogeheten Maximaal Toelaatbare

Risico al behaald (MTR) bleek. Tevens gaf de PCMW een aantal concrete suggesties aan het projectteam mee.

Het advies van 3 december

Op 3 december j.l. besprak de PCMW de eerste drie hoofdstukken van het concept-ontwerp PMP en de essenties uit de overige hoofdstukken. Deze versie uit november 2002 is niet besproken in andere gremia.

Advies: De PCMW was tevreden over het stuk, maar laakte het gebrek aan heldere keuzes en prioriteiten. Wederom merkte de PCMW op de doelgroepen niet duidelijk gedefinieerd te vinden, terwijl een duidelijker onderscheid tussen doelen en middelen en de rollen die daarbij horen wenselijk geacht werd.

Het advies van de PCMW is gezonden aan de Commissie voor Water en Milieu die het betrokken heeft bij de behandeling van het concept-ontwerp PMP in haar vergadering van 5 maart j.l. De commissie kon zich in grote meerderheid vinden in het advies van de PCMW. De fractie van de SP kon zich niet vinden in het advies van de PCMW. De PvdA meende dat de keuze van de doelgroepen wel helder was.

In haar beantwoording aan de commissie gaf de gedeputeerde milieu aan de kritiek van de PCMW op de doelgroepen niet te delen.

3.4. Regelgeving Waterhuishouding

Op 5 maart adviseerde de PCMW over twee ontwerpbesluiten inzake de verordeningen waterhuishouding voor de hoogheemraadschappen Amstel, Gooi en Vecht en de De Stichtse Rijnlanden. De ontwerpbesluiten dateerden van februari 2002.

Advies: De PCMW vond dat de herzieningstermijn voor de beheersplannen vanuit de uitvoeringspraktijk te kort was. Deze zou verlengd moeten worden van vier naar zes jaar.

Het advies over deze twee besluiten werd gezonden aan de Commissie voor Water en Milieu. Deze betrok het advies bij de behandeling van het agendapunt 'Aanpassing regelgeving ter uitvoering van de wet op de waterhuishouding'. Een aantal leden ziet graag dat de gedeputeerde ingaat op het PCMW advies. De gedeputeerde water geeft aan dat wat haar betreft de geldigheidsduur van de beheersplannen niet verlengd zal worden. Niettemin concludeert de voorzitter dat de commissie positief adviseert.

Op dit punt bleken commissie en gedeputeerde het PCMW advies niet te hebben gevolgd. Gezien het feit dat dit een kwestie van betrekkelijk geringe betekenis betrof, heeft de PCMW hier richting GS geen opmerkingen over gemaakt.

3.5. Waterhuishoudingsplan (WHP)

Het advies van 24 mei

Op 24 mei adviseerde de PCMW over het Plan van Aanpak WHP-2+.

Het advies werd gezonden aan de leden van de Commissie Water en Milieu die het betrokken bij de behandeling van het agendapunt zes van hun vergadering van 27 mei.

Advies: De PCMW vond dat een algehele herziening van het WHP voor de hand lag gezien de grote veranderingen rond het waterbeleid en de komst van de Europese Kaderrichtlijn Water (EKRW). Ook gaf de PCMW te kennen bezorgd te zijn over de waarborging van de aansluiting tussen de stroomgebiedsvisies en het WHP en wenste een goede aansluiting tussen de inhoud en het tijdsplan omtrent de vaststelling van het streekplan enerzijds en het WHP anderzijds. De PCMW kon zich in dit verband overigens vinden in de keuze om de afweging inzake de ruimtelijke aspecten van het waterbeleid in het streekplan te maken.

De Commissie voor Water en Milieu was het met de PCMW eens dat het plan zodanig ingrijpend werd gewijzigd dat een revisie van het plan op zijn plaats leek. Tevens drong de Commissie op een naamsverandering aan. GS stemde hiermee in. Het WHP 2+ werd daarmee het WHP-3.

De Commissie was net als de PCMW bezorgd over de aansluiting tussen de stroomgebiedsvisies en het WHP. De Gedeputeerde beantwoordde deze vraag door te verwijzen naar de planning van de stroomgebiedsvisies, die eerder klaar zouden zijn dan het WHP.

Tot slot stelde de Commissie net als de PCMW vragen over de aansluiting tussen het WHP en het streekplan. De Commissie wilde weten waarom het streekplan en het WHP tegelijkertijd worden vastgesteld. De Gedeputeerde antwoordde dat dit de duidelijkheid voor de Commissie zou vergroten en dat, omdat water ordenend is, de wijzigingen in het streekplan hun weerslag hebben in het WHP.

Daarnaast maakte een aantal leden opmerkingen over de status van het advies van de PCMW, daar er geen quorum in de PCMW-vergadering bereikt was. Een enkel lid merkte op de adviezen graag eerder ontvangen te hebben.

De Commissie voor Water en Milieu en Gedeputeerde Staten bleken de opmerkingen van de PCMW ter harte te hebben genomen, ondanks het feit dat het quorum niet bereikt was. Het resultaat was dat het Waterhuishoudingsplan volledig zou worden herzien. Het eerste product dat de PCMW in dit kader te zien kreeg was een notitie met speerpunten voor een nieuw Waterhuishoudingsplan.

Het advies van 8 oktober

Op 8 oktober adviseerde de PCMW over de speerpunten in het derde Waterhuishoudingsplan. Het advies is niet naar de Commissie voor Water en Milieu gestuurd, maar aan de projectleiding en aan de gedeputeerden water en milieu.

Advies: De PCMW vond dat water te negatief vanuit alleen problemen benaderd werd. Ook bepleitte zij dat de aanduidingen in het WHP gelijklopend zouden zijn aan die in het streekplan. De keuze voor de speerpunten zou verband moeten houden met het gedachtegoed van de EKRW en Waterbeheer 21^e eeuw (WB21). Tevens stelde de PCMW een speerpunt peilbeheer, verdroging en bodemdaling voor. Het speerpunt waterbodems zou moeten vervallen net als het speerpunt stedelijk waterbeheer. Wateroverlast en veiligheid zouden als speerpunt uiteen moeten vallen in twee speerpunten. Wegens het feit dat het bij de waterhuishouding van belang is op lange termijn te denken en te doen zouden de ambities in het plan hoger kunnen zijn dan in het streekplan.

Op basis van de discussie in o.a. de PCMW is een hele andere hoofdstukindeling en prioriteitstelling voor het WHP gekozen. Het hele idee van het benoemen van speerpunten is vervallen.

Er is naar aanleiding van de gemaakte keuzen geen stuk over speerpunten meer naar de PCMW gegaan.

3.6. *Interim-beleid koude warmte opslag(KWO)*

Op **20 juni** adviseerde de PCMW over het voorgestelde beleid over Koude-Warmte opslag. Het advies werd gezonden aan de Commissie voor Water en Milieu. Deze betrok het advies bij de bespreking van dit onderwerp in haar vergadering van 24 juni 2002.

Advies: de PCMW vond dat er rondom KWO nog te veel onzekerheden bestonden en dat er dientengevolge beter eerst een pilot gestart kon worden.

De leden van de Commissie voor Water en Milieu sloten zich in meerderheid aan bij het advies van de PCMW om eerst een pilot te starten. Ook de gedeputeerde water kon zich hier in vinden, al merkte zij op dat vergunningen aan bedrijven voor deze opslag slechts voor onbepaalde tijd verleend kunnen worden. Deze laatste opmerking leidde tot enige terughoudendheid onder de commissieleden ten aanzien van het opstarten van de pilot. De Commissie kon zich vervolgens vinden in het starten van een onderzoek naar de mogelijkheden van tussentijdse beëindiging van de pilot. Indien daartoe mogelijkheden zouden zijn dan kan de provincie de pilot starten, zo niet dan gaat het voorstel terug naar de Commissie.

De PCMW heeft in haar vergadering van **8 oktober** medegedeeld gekregen dat de statencommissie zich kon vinden in het advies van de PCMW, met de toezegging dat binnen een maand een notitie zou volgen. Deze notitie is in 2002 niet meer aan de orde geweest in de PCMW.

3.7. *Provinciaal Uitvoeringsprogramma landelijk gebied*

Op 21 mei besprak de PCMW het aanvullend Provinciaal uitvoeringsprogramma (PUP) landelijk gebied. Deze aanvulling werd noodzakelijk geacht wegens het feit dat het PUP onvoldoende basis bood voor het tekenen van het uitvoeringscontract voor de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid (SGB).

Advies: De PCMW adviseerde hier positief over.

De Commissie voor Water en Milieu besprak de aanvulling in haar vergadering van 27 mei. Na een korte bespreking bleken de leden zich in het stuk te kunnen vinden.

3.8. *Actief Bodembeheer Rijntakken*

Op 18 juni adviseerde de PCMW over de onderwerp Actief Bodembeheer Rijntakken. Daartoe ontving de PCMW de volgende stukken: 1) Milieu-effectrapport Actief Bodembeheer Rijntakken en 2) De ontwerp beleidsnotitie Actief Bodembeheer en de bijbehorende nota van toelichting.

Advies: De PCMW adviseerde positief over de voorgestelde aanpak

De Commissie voor Water en Milieu besprak het onderwerp in haar vergadering van 9 december. Ook de commissie kon na een uitvoerige behandeling instemmen met de voorstellen. Een aantal fracties benadrukten het belang van veiligheid, wat door de gedeputeerde water onderschreven werd.

3.9. *Stroomgebiedsvisies Amstelland en Gelderse vallei*

Het advies van 18 juni

Op **18 juni** heeft de PCMW geadviseerd over de discussienota 'Stroomgebiedsvisie Amstelland'. Het advies was gericht aan GS, maar is ook aan de Commissie voor Water en Milieu uitgedeeld in de vergadering van 24 juni.

Advies: de PCMW stelde de vraag of bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen doorgang zouden moeten vinden met het oog op bepaalde knelpunten. In dit verband noemde de PCMW met name de

ontwikkelingen rond de droogmakerijen en de verhoging van het waterpeil in de veenweidegebieden.

Het advies van 8 oktober

Op 8 oktober adviseerde de PCMW over de concept-stroomgebiedsvisie Gelderse Vallei. Dit concept dateerde van september 2002.

Advies: de stroomgebiedsvisie was een goed verhaal met helaas te weinig aandacht voor de vertaling van visie in maatregelen terwijl er teveel aandacht besteedt werd aan problematisering. De PCMW wenste graag het hoofdstuk met prioriteiten en kosten terug in haar vergadering.

De Commissie voor Water en Milieu besprak tezamen met de commissie Ruimte en Groen de stroomgebiedsvisie Amstelland op 20 januari 2003 in samenhang met de stroomgebiedsvisie Gelderse Vallei. De adviezen van de PCMW zijn hier niet expliciet bij betrokken.

Ten aanzien van de volgende punten bleek er overeenstemming te bestaan in de opvattingen van de commissie en de PCMW:

- een waardering op hoofdlijnen van de beide visies
- zorg over eventuele schade aan derden

3.10 Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht

Op 29 oktober adviseerde de PCMW over het laatste concept van het Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht (SMPU). Het advies werd gezonden aan de projectleiding en Gedeputeerde Staten. Het SMPU zal medio 2003 vastgesteld worden.

Advies: de PCMW vond dat de provincie haar rol duidelijker moest positioneren. De PCMW had waardering voor het feit dat sterk werd ingezet op de kwaliteit van de leefomgeving. Daarentegen constateerde de PCMW dat in het SMPU geen heldere keuzes werden gemaakt. Zo bleek de keuze uit de koepelnotitie om de groei van de automobiliteit terug te dringen verdwenen, terwijl juist de beperkte middelen die de provincie voor het plan heeft, zouden moeten leiden tot het stellen van scherpe prioriteiten.

Gedeputeerde Staten namen het advies voor kennisgeving aan. De projectgroep heeft de opmerkingen van de PCMW over de kwaliteit van de leefomgeving ter harte genomen, door het gebruik van de fiets voor korte ritten te zullen stimuleren. Wat betreft de kritiek op het gebrek aan duidelijke keuzes heeft de projectgroep de globale prioriteitsstelling door GS op 29 oktober uitgewerkt in concrete teksten en het actieprogramma.

3.11. PMV-Utrecht grondwaterbescherming

Op 3 december besprak de PCMW de ontwerp-besluiten PMV-grondwaterbescherming. Dit advies werd gezonden aan de Commissie voor Water en Milieu.

Advies: de PCMW kon zich in de ontwerp-besluiten vinden, maar stelde twee vraagtekens. Ten eerste vond de PCMW dat in afwijking van een KIWA-advies een aantal bestrijdingsmiddelen die een potentiële bedreiging voor het grondwater vormden niet te verbieden. Ten tweede stelde de PCMW vraagtekens bij de capaciteit die voor handhaving ingeruimd was. De PCMW oordeelde deze (500 uur) als te gering.

Op 9 december werd de wijziging van de Provinciale Milieuverordening in de Commissie voor Water en Milieu behandeld. De commissie betrok nadrukkelijk het advies van de PCMW in de bespreking van dit punt. Het CDA merkte op dat het verbod op de door de PCMW bedoelde bestrijdingsmiddelen ook weer extra handhavingscapaciteit zou gaan kosten. Andere fracties sloten zich bij het PCMW-advies aan.

De gedeputeerde milieu zou naar de handhavingscapaciteit kijken en ten aanzien van de bestrijdingsmiddelen refereerde de gedeputeerde aan het standpunt van Hydron dat meende met de huidige voorstellen te kunnen leven.

De commissie oordeelde de stukken inspraakrijp. De inspraaktermijn is inmiddels afgelopen.

4. Essay Kleinschalige waterberging op grote schaal

Een pleidooi voor een stille blauwe revolutie

Water op het land. Dijken en kaden die dreigen door te breken. Kelders en vloeren onder water. In het laatste decennium van de vorige eeuw zijn we hier in Nederland veelvuldig mee geconfronteerd. We waanden ons altijd zo veilig en beschermd tegen de kracht van het water. Twijfel sloeg toe: waren we wel veilig, waren land en stad wel voldoende beschermd tegen wateroverlast en overstromingen? De Commissie Waterbeheer 21-ste eeuw gaf hier een antwoord op: het waterhuishoudboekje in Nederland was niet op orde. En vooral in de toekomst zouden we problemen kunnen verwachten.

Grootschalige maatregelen op lange termijn

Wat nu te doen om het waterhuishoudkundig systeem op orde te brengen? Om daar zicht op te krijgen zijn provincies, waterschappen en gemeenten enthousiast aan de slag gegaan om stroomgebiedsvisies te maken. Ze laten een divers beeld zien. In een aantal visies ligt het accent op het voorkómen van wateroverlast en overstromingen; bij andere is ook aandacht besteed aan het tegengaan van verdroging, watertekort en bodemdaling. Dat laatste is te prijzen. Door de problemen integraal te benaderen, kunnen tenslotte ook maatregelen worden gevonden die een bijdrage aan meerdere van genoemde problemen kunnen leveren. Zo is in de visie voor Amstelland gekozen voor het onder water zetten van een paar polders. Daardoor kan schoon water worden vastgehouden voor tijden van watertekort, bodemdaling wordt tegengegaan en de verdroging in de omringende veenweidegebieden vermindert. Ook kunnen de plassen in tijden van zware neerslag worden gebruikt om wateroverlast elders te voorkomen. Kiezen voor zulke, veelal grootschalige, maatregelen is dan onoverkomelijk om in de verre toekomst niet met een kwetsbaar en vaak ook kostbaar watersysteem te blijven zitten.

Echter, grootschalige maatregelen ter verbetering van het waterbeheer die beslag leggen op de ruimte, zijn niet makkelijk te realiseren. Veel land moet worden opgekocht, soms inclusief gebouwen. Procedures die ertoe moeten leiden dat land ook werkelijk onder water kan worden gezet, nemen vele jaren en soms zelfs decennia in beslag. Naast het tijdsaspect speelt het draagvlak voor dit soort maatregelen een belangrijke rol. Waar nu koeien staan te grazen, wordt zo'n gebied later moeras of plas; een flinke verandering in het landschap. We hebben in de afgelopen jaren gezien dat plannen om polders onder water te zetten, grote weerstand bij bewoners en landeigenaren oproepen.

Uit het bovenstaande kunnen we enkele conclusies trekken. In de eerste plaats dat communicatie met bewoners en belangengroepen cruciaal is bij het voorbereiden van grootschalige ruimtelijke waterbeheersmaatregelen. De noodzaak en urgentie, maar ook de kansen, die deze plannen bieden om andere ideeën te verwezenlijken, moeten helder voor het voetlicht worden gebracht. In de tweede plaats hoeven er de komende 15 a 20 jaar nauwelijks op te rekenen dat veel grootschalige maatregelen gerealiseerd zijn. Voor toekomstige watertekorten, huidige verdrogingsproblemen en bodemdaling is dat ook niet dramatisch, omdat de te verwachten extra economische schade door deze problemen binnen 20 jaar nog aanvaardbaar is. Dat wil niet zeggen dat we niets hoeven te doen. We kunnen en moeten nu beginnen door bijvoorbeeld daar waar het kan¹ peilverhoging te realiseren, verdere peilverlaging tegen te gaan en grotere peilvariaties toe te staan. Ook moeten we nu voorbereidingen treffen om gebieden die voor grootschalige waterberging in aanmerking komen te behoeden voor 'spijtmaatregelen' en om het communicatietraject in te zetten. Overigens zijn er enkele uitzonderingen waar grootschalige maatregelen wel op kortere termijn gerealiseerd kunnen worden en dat is waar nu plannen worden gemaakt voor aanleg van grote recreatiegebieden en nieuwe natuur. Hier liggen geweldige kansen om recreatie, natuur en waterberging te combineren². Haast is geboden om die kansen dan ook nu te grijpen.

Voor wateroverlast ligt de zaak anders. Als we nu alleen in zouden zetten op grootschalige maatregelen, zullen we in de komende 30 jaar geen droge voeten houden. Om dat te voorkomen

¹ In natuurgebieden of in agrarisch gebied tegen financiële vergoedingen.

² Habiforum/provincie Noord-Holland: onderzoek meervoudig ruimtegebruik voor Water, 2002

moeten we nu beginnen om maatregelen te nemen die op korte termijn resultaat hebben en soelaas bieden. De vraag is welk soort maatregelen daar het best voor in aanmerking komen.

Drie scenario's

Maatregelen die op kortere termijn genomen kunnen worden om wateroverlast te voorkomen, kunnen we onderverdelen in: kleinschalige maatregelen in de haarvaten van het systeem, berging in inundatiepolders en extra pompen. Ter voorbereiding van de stroomgebiedsvisie Noorderkwartier (NH) zijn er drie scenario's uitgewerkt; in elk ervan staat een van deze maatregelen centraal: het polderbergingsscenario, het bergen scenario en het afvoerscenario.

Het polderbergingsscenario: Dit scenario gaat uit van berging van de toename van de neerslag in de polders³. Dus de bemalingscapaciteit van de polder op de boezem wordt niet uitgebreid. Om wateroverlast te voorkomen wordt extra bergingscapaciteit in de polder gecreëerd. Dat kan door water vast te houden in de bodem, in het oppervlaktewater of door het af te voeren naar een lager deel, waar het tijdelijk wordt geborgen. In dit scenario wordt in totaal 4.000 ha oppervlaktewater bijgegraven, wat neerkomt op 2,5% van het totale beheersgebied. Hiermee kan het probleem van wateroverlast voor de toekomst worden opgelost. Dit kost voor het hele deelstroomgebied ongeveer 280 miljoen Euro.

Het bergen scenario: Dit scenario gaat ervan uit dat de verwachte toename van de neerslag wordt uitgepompt op de boezem en dat de gemaalcapaciteit naar het buitenwater niet wordt vergroot. Dat betekent dat de gemaalcapaciteit van polder naar boezem wordt vergroot en dat, om de pieken in de boezem op te kunnen vangen, inundatiepolders worden gerealiseerd. Nodig is dan 1000 ha aan inundatiepolders en extra pompcapaciteit. Totale kosten 170 miljoen.

Het afvoerscenario: In dit scenario wordt al het extra water dat valt meteen via de boezem afgevoerd en naar het buitenwater gepompt. Ruimte voor extra waterberging is niet nodig, maar wel verruiming van de boezem om de grotere hoeveelheden water af te kunnen voeren en verruiming van poldersloten om het water af te voeren naar de poldergemalen. Aan extra pompcapaciteit is 100 miljoen nodig. Benodigde middelen voor verruiming van de watergangen konden niet in beeld worden gebracht.

Keuze voor het dure scenario

Deze drie scenario's zijn tegen elkaar afgewogen en er is een voorkeursscenario samengesteld. Ondanks de hogere kosten bestaat het voorkeursscenario toch voor meer dan 75% uit het dure scenario, namelijk het polderbergingsscenario. Dat is interessant, gezien het feit dat waterschappen zorgvuldig met geld omgaan gezien de lasten voor de burger. Waarom geven ze dan toch de voorkeur aan het duurdere scenario? In de eerste plaats –en dat is het belangrijkste argument- is dit scenario het veiligst en het meest duurzaam. Er wordt geen extra water op boezem en buitenwater (Noordzeekanaal, Markermeer, IJsselmeer) gemalen, waardoor die wateren niet extra belast worden en het risico voor dijk- en kadebreuk niet toeneemt. De risico's als gevolg van uitval van gemalen of langdurig hoge waterstanden in buitenwater zijn bij dit scenario het kleinst. Een tweede argument is dat de extra bergingscapaciteit in de polder in droge tijden ook bijdraagt aan het langer vasthouden van water. Dit zal de waterkwaliteit ten goede komen. In de derde plaats is ruimte voor uitbreiding van de afvoercapaciteit van de boezem niet nodig en ook extra bemalingscapaciteit kan achterwege blijven wat gunstig is voor de CO-2 balans. In de vierde plaats is dit het 'meest rechtvaardige' scenario. Elke polder lost zijn eigen probleem op in tegenstelling tot het bergingsscenario, waar het probleem van het hele beheersgebied wordt afgewenteld op een klein deelgebied.

³ De volgende uitgangspunten/vooronderstellingen worden gehanteerd: een extra neerslag van 20% in 2050 en het systeem is nu op orde met gemiddeld 5% oppervlaktewater en een poldergemaalcapaciteit van gemiddeld 14,4 mm per etmaal.

En tenslotte een heel pragmatisch argument, maar misschien wel doorslaggevend: dit scenario is vrij eenvoudig te realiseren. Geen moeizame planologische procedures om grond te verwerven, geen uitkoop van bedrijven, geen radicale veranderingen in het landschap en geen opstanden van bewoners die geven om hun karakteristieke landschap.

Nee, gewoon grond opkopen langs sloten en de sloot verbreden. Door dit slim aan te pakken kunnen natuurvriendelijke oevers worden gecreëerd, waarmee een bijdrage aan de waterkwaliteit en aan natuur kan worden geleverd. Een andere mogelijkheid is grond opkopen daar waar door een lage ligging van het maaiveld alleen met onderbemalingen nog landbouw kan worden bedreven en dat in drasse natuur omzetten. Tevens een goede manier om de problemen van onderbemalingen op te lossen. In plaats van grond kopen kunnen ook contracten worden gesloten met boeren of natuurorganisaties om deze maatregelen te treffen. Contracten voor blauwe diensten. Dat kan mogelijk goedkoper zijn door belastingconstructies en/of goedkope leningen.

Grond kopen of contracten afsluiten, daarmee zal weer veel landbouwgrond verloren gaan, zal mogelijk worden opgemerkt. Dat is waar, maar als we nu zien dat er een overschot is aan landbouwgrond en als een klein deel van die grond wordt ingezet voor waterberging, waardoor de overige landbouwgrond in de toekomst gevrijwaard wordt van wateroverlast, dan kan toch niemand daar tegen zijn.

De stille blauwe revolutie

Enkele waterschappen zijn al jaren bezig grond te kopen om sloten te verdubbelen of op lage delen in de polder waterberging te creëren. Zo wordt zonder er veel ruchtbaarheid aan te geven het probleem van wateroverlast geleidelijk aan opgelost. Een stille blauwe revolutie. En een rechtvaardige revolutie, want elke polder lost zijn eigen probleem op. Het probleem wordt niet afgewenteld op een paar plekken, die alle lasten van het hele deelstroomgebied moeten dragen.

Voor zo'n strategie is wel wat nodig en met name van het waterschap. In de eerste plaats een goed grondbeleid teneinde transparantie te bieden naar besturen en ingelanden toe en om zo efficiënt mogelijk met beschikbare middelen om te gaan. In de tweede plaats is er geld nodig. Een scenario, dat voor zo'n 75% berust op berging in de polder, zal de waterschapslasten met zeker 10% omhoog stuwen. Als dit maatschappelijk en bestuurlijk als probleem wordt ervaren, zullen provincie en rijk bij moeten springen. Mogelijkheden daarvoor zijn er nu al, bijvoorbeeld door subsidiegelden van het Rijk en de EU in te zetten. Het Rijk kan ook het vormen van 'blauwfondsen' stimuleren, waaruit goedkope leningen kunnen worden verstrekt, of inzetten op belastingconstructies waardoor inrichtingsmaatregelen voor boeren belastingaftrekbaar worden. En het Rijk zal ook direct bij moeten dragen aan de maatregelen. Tenslotte worden met dit dure scenario de rijkswateren niet extra belast, waardoor in die wateren minder maatregelen genomen hoeven te worden.

*Florrie de Pater,
secretaris PCMW*